

Egy év – egy kép: a fűzfőgyártelepi csillagvizsgáló (1967)

A hatvanas éveket nyugodtan nevezhetnénk a „harmincasok” évtizedének is. Már-mint a 30 cm-es Newton-távcsövek évtizedének. Ezek a robusztus Newtonok voltak az egyre-másra alakuló bemutató csillagvizsgálók, akkori szóhasználattal Urániák főműszerei. (Akkoriban természetes volt, hogy a budapesti Uránia Bemutató Csillagvizsgáló mintájára a vidéki bemutatóhelyeket is a csillagászat műzsájáról nevezzék el.) A „hatvanas harmincasok” gyártását, a csillagvizsgálók létesítését többnyire szocialista nagyüzemek támogatták (amint arról múlt havi „évképünk” kísérőszövegében már írtunk). 30 cm-es Newtonokkal találkozunk többek között Győrött, Miskolcon, Székesfehérvárott, Zalaegerszegen és Fűzfőgyártelepen is, ahol 1967. június 21-én avatták fel a bemutató csillagvizsgálót. A létesítmény támogatói a Nitrokémia Ipartelep, a Beloiannisz Kultúrotthon, a Vegyipari Dolgozók Szakszervezete és a Veszprém megyei Tanács voltak.

A Csillagászati évkönyv 1966-os kötetében Bencze Sándor, az épülő fűzfőgyártelepi csillagda akkori vezetője arról számol be, hogy a budapesti Urániával kötött „szocialista szerződés” alapján megkapott dokumentációk alapján készül a 30 cm-es Newton. Ekkor már beszereztek egy 12 cm-es és egy 8 cm-es refraktort is, melyeket a csillagda teraszáról terveztek használni bolygómegfigyelésekre és oktatómunkára. A korabeli évkönyvekben közölt jelentések alapján nem haladtak gyorsan az építkezéssel, de a félig kész intézményt már 1965 szeptemberében megnyitották a nagyközönség számára.

A Nitrokémia sporttelepén felépített csillagvizsgáló 6 m átmérőjű kupolája szokatlan megoldású, ugyanis műanyagból készült. A fehér színű félgömb már messziről csalogatta az érdeklődőket, akik a megnyitás után nagy számban látogatták az új csillagvizsgálót: 1967-ben 2400 fő kereste fel az intézményt 143 bemutató alkalmával. Köztük voltak természetesen a Veszprém megyei

Lendvai László távcsöves bemutatót tart a fűzfőgyártelepi csillagvizsgálóban

iskolákból érkező csoportok is, melyek az előadóteremben foglalhattak helyet. Akkoriban még természetes volt, hogy egy csillagvizsgálóban fotólabor is legyen, ez a fűzfői csillagdában is természetes volt. (A mai digitális világban a fotólabor egészen kis helyen elfér, a számítógépen.)

A csillagdában a környékbeli amatőrök is rendszeresen megfordultak és észleléseket végeztek. A Balatonkeneséről átlátogató Kocsis Antal például rendszeresen használta a teraszon felállított 12 cm-es refraktort mélyég-észlelésekre.

Hazánk egyik legeredményesebb bemutatóhelye volt a fűzfőgyártelepi csillagvizsgáló, melynek tevékenységét sokszor állította mások elé példaként Kulin György. Ahogy az lenni szokott, ez az eredményes munka leginkább egyetlen embernek, Lendvai Lászlónak volt köszönhető. Ismeretterjesztő tevékenységét a Csillagászat Baráti Köre Zerinváros-émlékéremmel ismerte el.

A csillagda történetének utolsó bő egy évtizede már sokkal kevésbé eredményes. A rendszerváltást követően itt is jelentkeztek finanszírozási gondok, jó ideje nincs igazi gazdája az immár erősen elhanyagolt épületnek, melynek környezete egyre inkább fényszennyezett. A bemutatók már régen megszűntek. Bár az építmény még áll, de nyugodtan mondhatjuk, hogy egy nagyműtű bemutatóhelyet elvesztettünk.

Az itt közölt képpel Lendvai Lászlóra is emlékezünk, aki 2007. szeptember 10-én hunyt el, életének 77. évében.

Mizser Attila